

Администрация на президента

ГОДИШЕН ДОКЛАД НА КОМИСИЯ ПО ПОМИЛВАНЕТО

ЯНУАРИ 2020 г.
ЯНУАРИ 2021 г.

СТРУКТУРА НА КОМИСИЯТА

През изминалата година не са настъпили промени в числеността и състава на Комисията. Тя се състои от шестима членове, в това число и председател. Назначени са с укази на президента. Към Комисията по помилването работи един главен експерт. Членовете на комисията и експертите са лица с доказани професионални качества – юристи, криминолози, психолози, лекари. Всички имат богат практически опит в съответната област и наука, част от тях са и дългогодишни членове на комисията през предшестващи мандати.

ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА

Президентът/вицепрезидентът упражняват правото на помилване съгласно чл. 98, т. 11 от Конституцията. Правото на помилване е проява на висша държавна милост, прилага се като изключителен способ за пълно или частично опрощаване на наказанието, наложено с влязла в сила присъда в случаите, когато поради настъпили след осъждането важни или изключителни обстоятелства, то е станало прекомерно или нецелесъобразно и така се е създадо нетърпимо правно и житейско положение, което не може да бъде облекчено по друг начин.

Целта на Комисията е да осигури всички необходими условия по събирането на данни и изготвянето на становища с предложения по постъпилите молби, които да представи на държавния глава или вицепрезидента, за да могат да вземат информирано решение във всеки отделен случай.

Комисията по помилването работи по правила, приети и утвърдени с Указ №195/20.07.2018 г. на Президента. Правилата са приети след влизане в сила на Европейския регламент за защита на личните данни ЕС 2016/679 и са съобразени с разпоредбите му, както и с другите норми, относими към материята и могат да се видят на електронната страница на президента. В тях са регламентирани правното положение и функции на Комисията.

Въвеждането на извънредната епидемиологична обстановка наложи специфична организация на работа на Комисията. Движението на материалите към Комисията и взаимоотношенията с другите органи, вкл. и ГДИН нарушиха обичайния си ритъм, но в крайна сметка това не доведе до извънредни затруднения в работата.

ОБЩИ ДАННИ

Данните, които Комисията изнася в отделните си информационни справки са на база на постъпилите молби за помилване. Поради това изводите от работата ѝ и тенденциите, които се наблюдават също са базирани на тези молби и това може да доведе до разлики с официалната статистика, която предоставят МВР, МП, Прокуратурата и НСИ. Показателите, по които Комисията класифицира случаите, са специфични и в

съответствие с принципите и критериите, които се прилагат при оценката на обстоятелствата и данните при молбите за помилване.

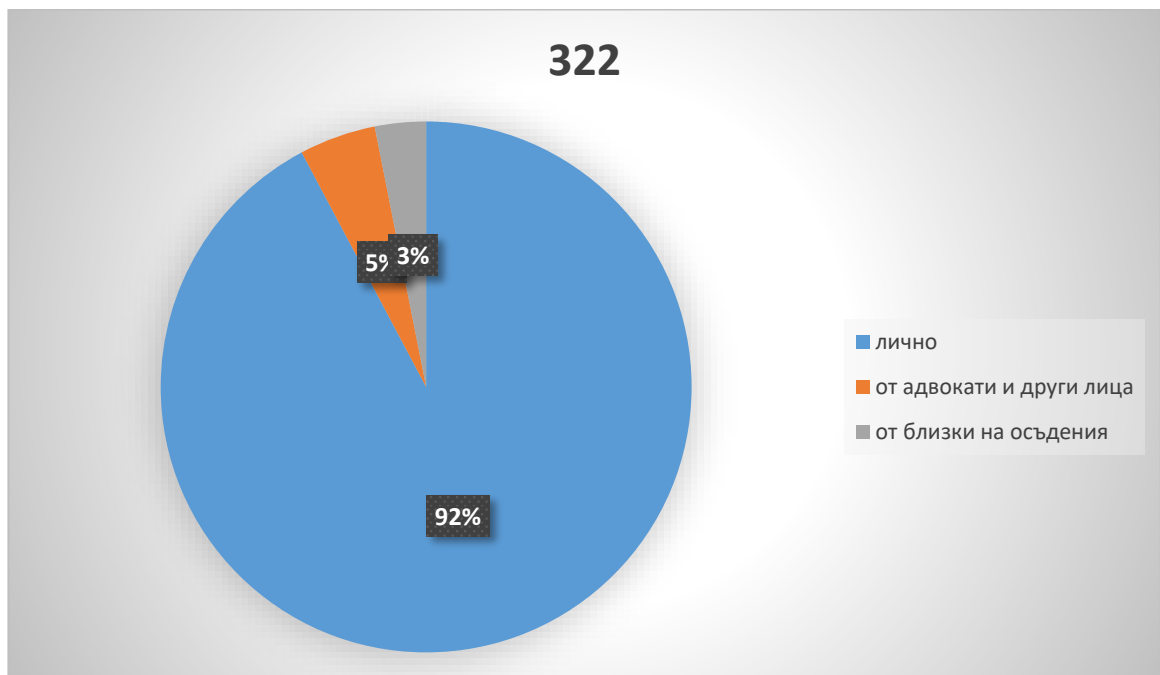
За период са постъпили 322 молби за помилване. Наблюдава се увеличение в броя на постъпилите молби в сравнение с предходните години.

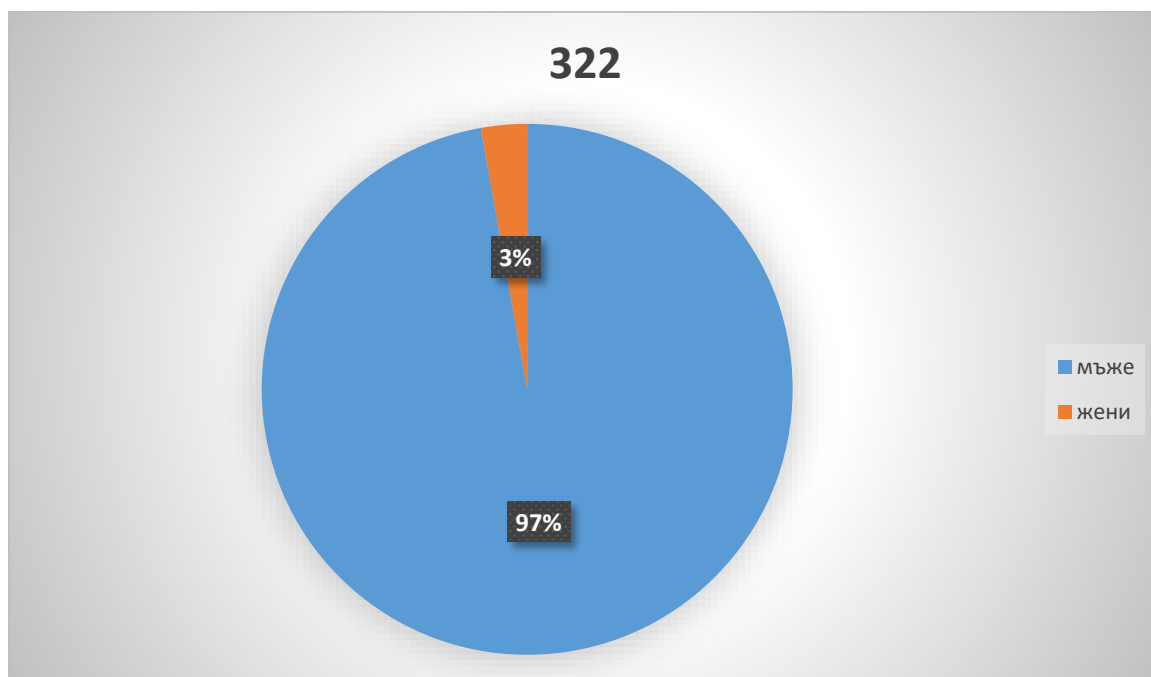
Молбите са разгледани на 17 заседания. За обсъждания период решените молби са 321. Средната натовареност на член от Комисията е 54 молби. Членовете на Комисията са се произнесли с предложение за отказ по 271 молби, предложили са прекратяване по 51 от случаите, а по две от постъпилите молби са направили предложения за помилване, едното от които е уважено. Част от наблюдаваните от Комисията тенденции са изведени по различни признаци и критерии, които се прилагат и при изготвянето на предложенията за помилване.

ПРОФИЛ НА МОЛИТЕЛИТЕ

Податели

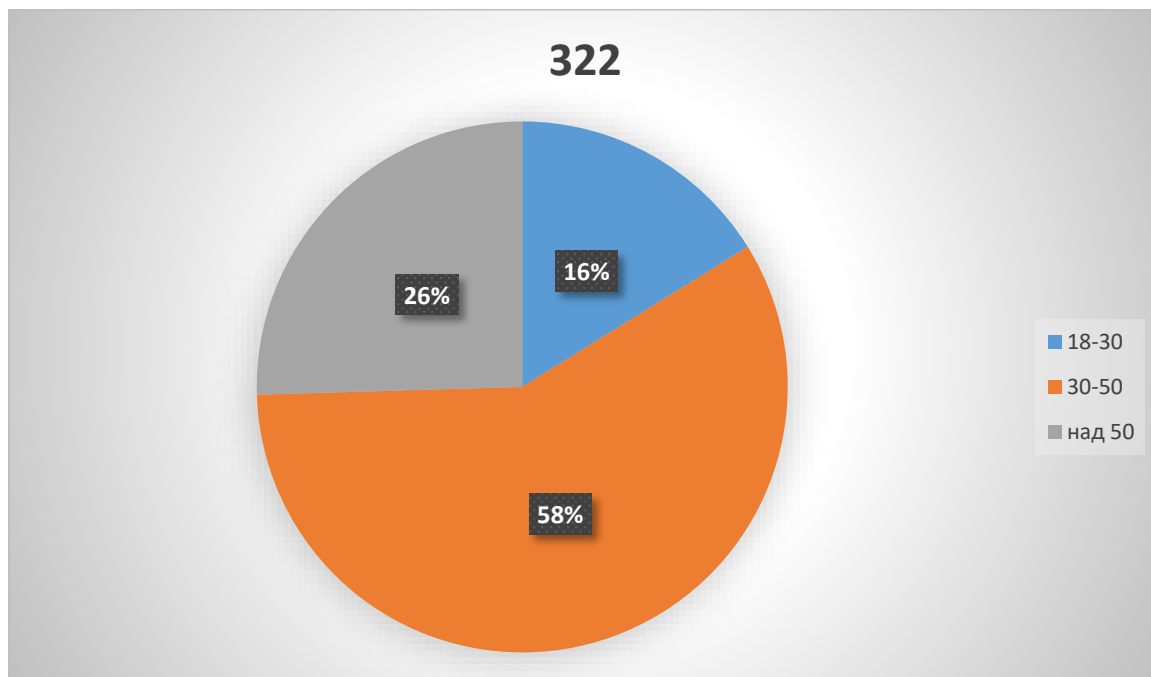
През разглеждания период се запазва тенденцията молители да бъдат предимно самите осъдени лица. В Комисията постъпват и молби за помилване от адвокати, близки или други лица и организации, но техният брой е значително по-нисък.

Пол на молителите

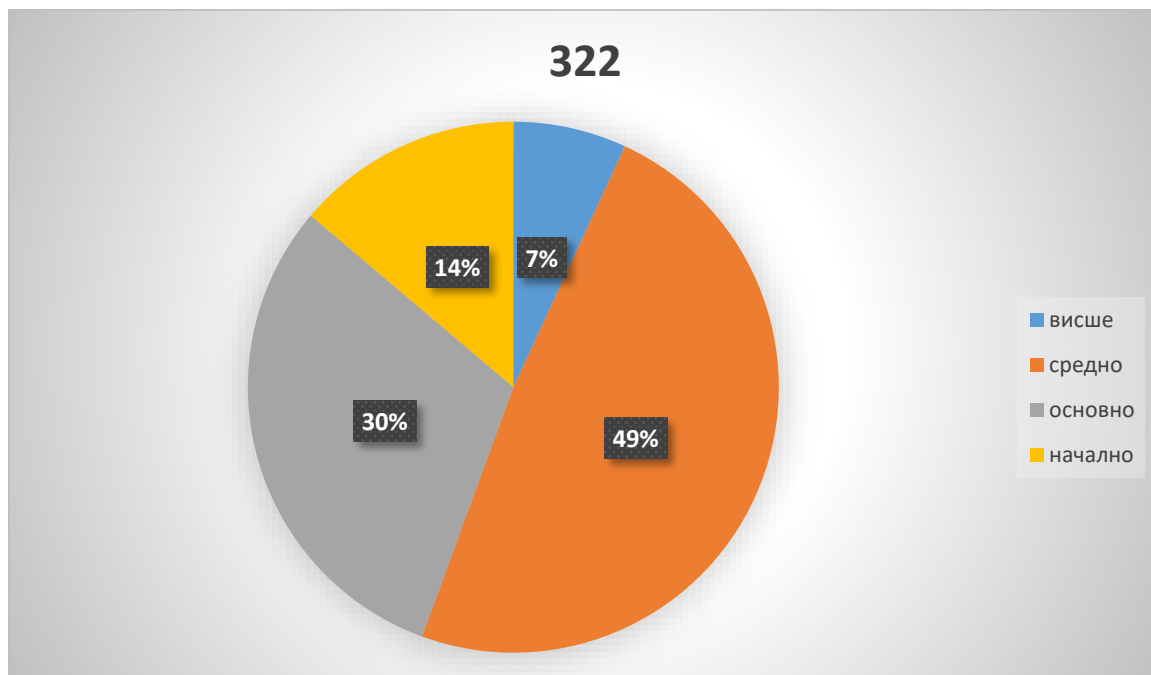
Жените, за които е искано помилване, са 11 на брой, което е обяснимо с факта, че те са процентно доста по-нисък брой от цялата затворническа популация.

Възраст на молителите

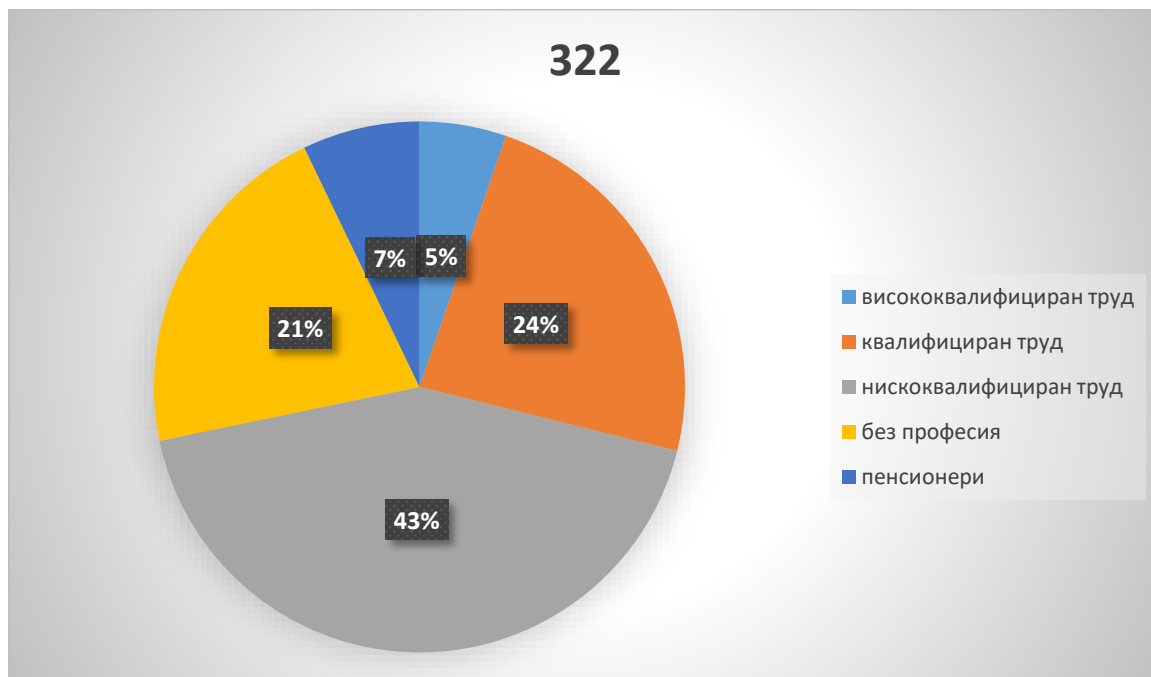

Отново по-големият брой молители са мъже на възраст между 30 - 50 години, следвани от тези над 50 години. През наблюдавания период няма постъпили молби от непълнолетни или техни близки.

Образователен ценз на молителите

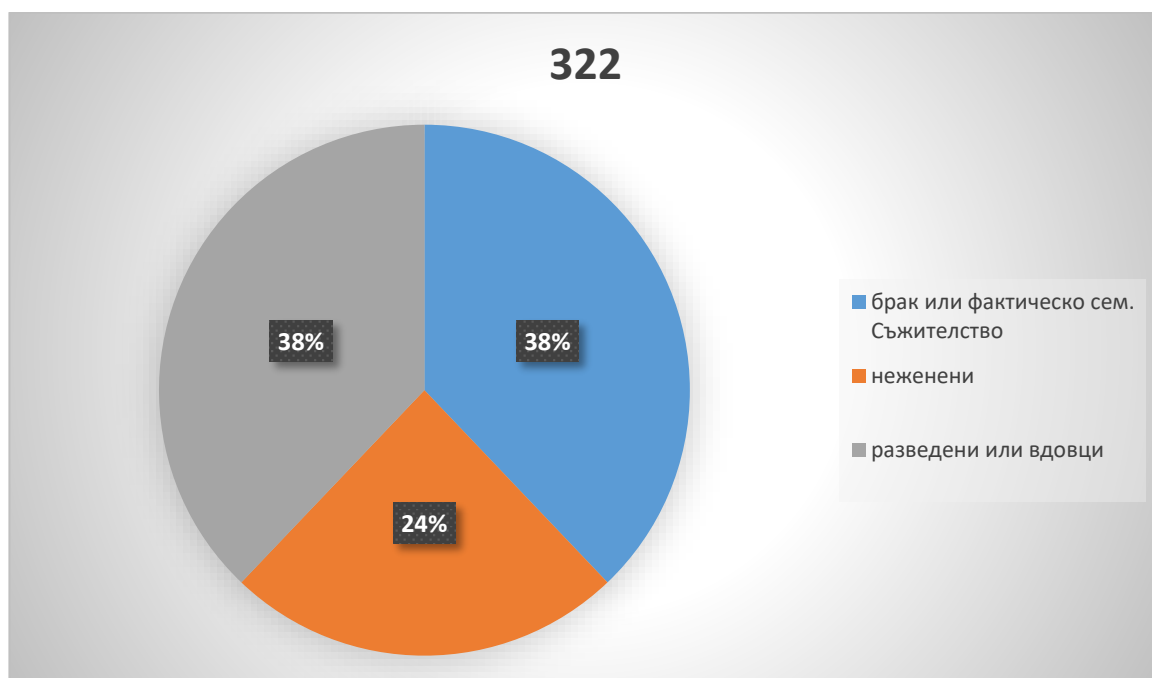

Упражнявана професия и труд

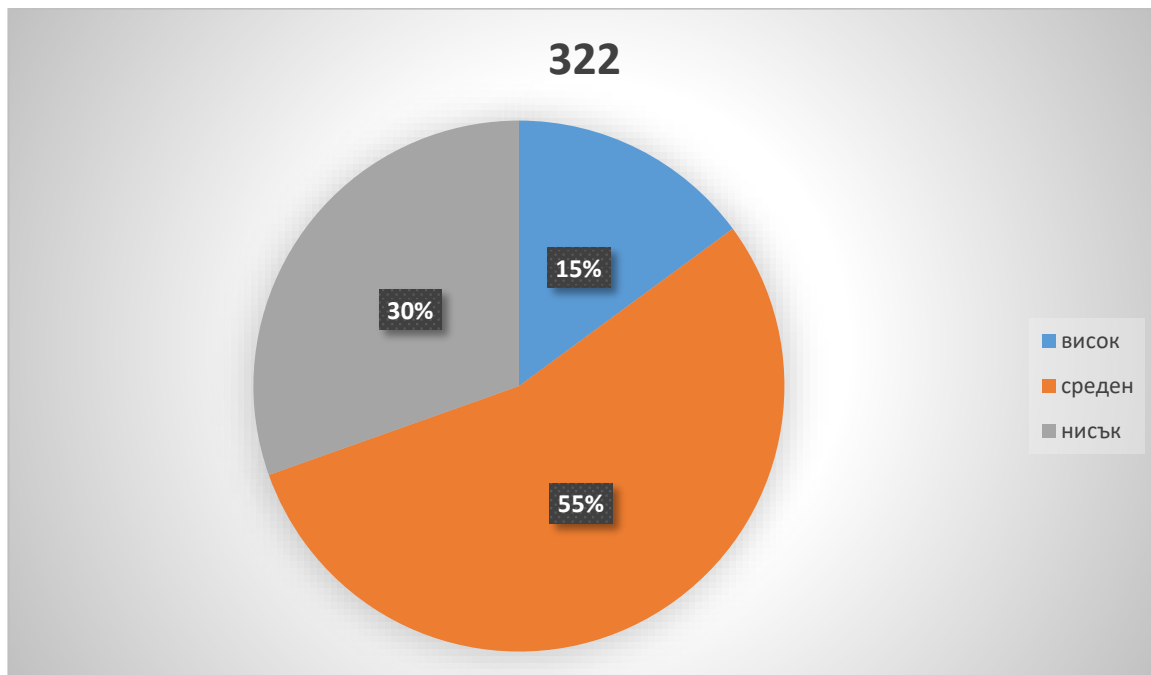

Почти половината от молителите упражняват ниско квалифициран труд, следвани от тези, които упражняват квалифициран труд и тези без професия. 6% упражняват висококвалифициран труд и 7% са пенсионери.

Семейно положение

Най-голям е броят на молителите, които са със сключен граждански брак или живеят в условията на фактическо съжителство, следвани от тези, които нямат партньор и тези, които са разведени или вдовци.

Риск от рецидив на молителите**МОТИВИ, ОБОСНОВАВАЩИ ПОМИЛВАНЕ**

Отново броят на молителите, искащи помилване по хуманитарни причини и тези, които търсят основание за помилване в здравословното си състояние е почти равен.

В първия случай се излагат твърдения за влошаване на семейните отношения, вследствие изтърпяване на наказанията, необходимост от полагане на грижи и осигуряване издръжка на семейството, в това число и децата, заболявания или смърт на близки. В голямата си част тези данни са в противоречие със заключенията, до които Комисията достига след преценка на предоставената официална информация. В болшинството от случаите нито едно от изтъкваните обстоятелства не е било мотив, достатъчен да възпре молителя от извършване на престъпление, поведението на самите молители е причина за влошените отношения в семейството, липсата на трудова заетост не осигурява финансова издръжка на семействата.

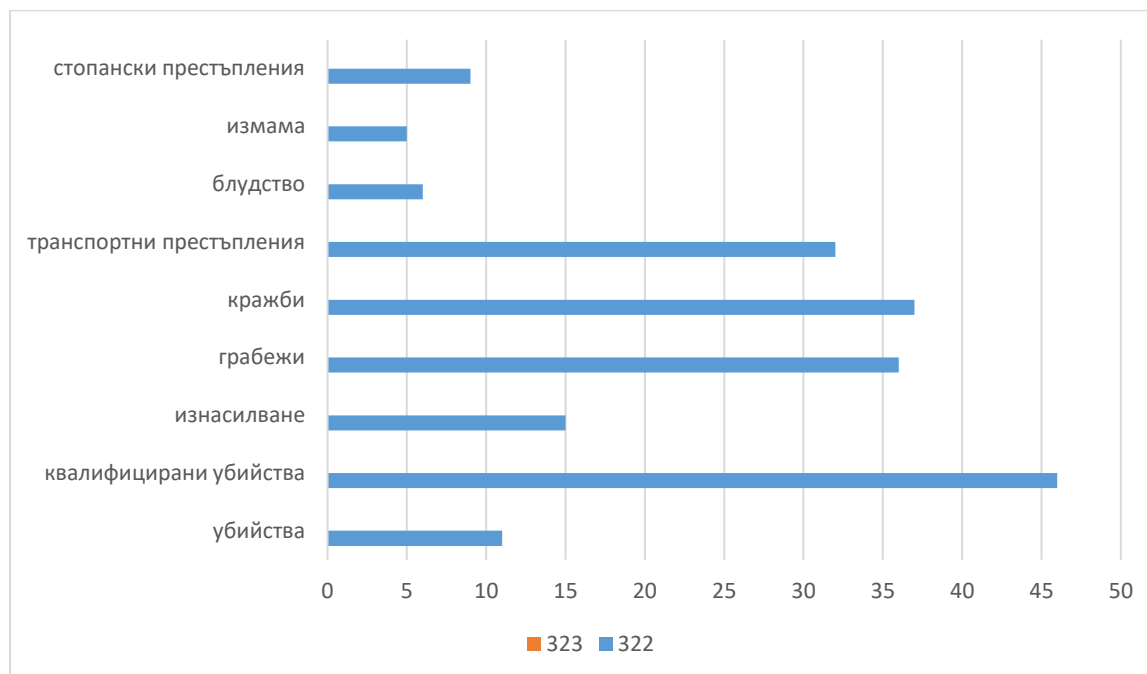
Във втория случай обикновено се твърди, че здравословното състояние е несъвместимо с условията в местата за лишаване от свобода и че молителят се нуждае от специализирани медицински грижи. Обикновено това отново е в противоречие с установеното от Комисията – същото здравословно състояние е било налице и преди и по време на извършване на престъпленията, изтърпяването на наказанието не е несъвместимо със здравословното състояние. Молителите, намирайки се в местата за лишаване от свобода, като здравноосигурени лица получават консултации и лечение, които не биха могли да си осигурят на свобода, поради липса на задължително осигуряване или финансови средства за осигуряване на лечението. Представените по преписките документи показват, че на молителите се осигуряват необходимите

възможности за консултации с водещи специалисти в специализирани клиники и болници.

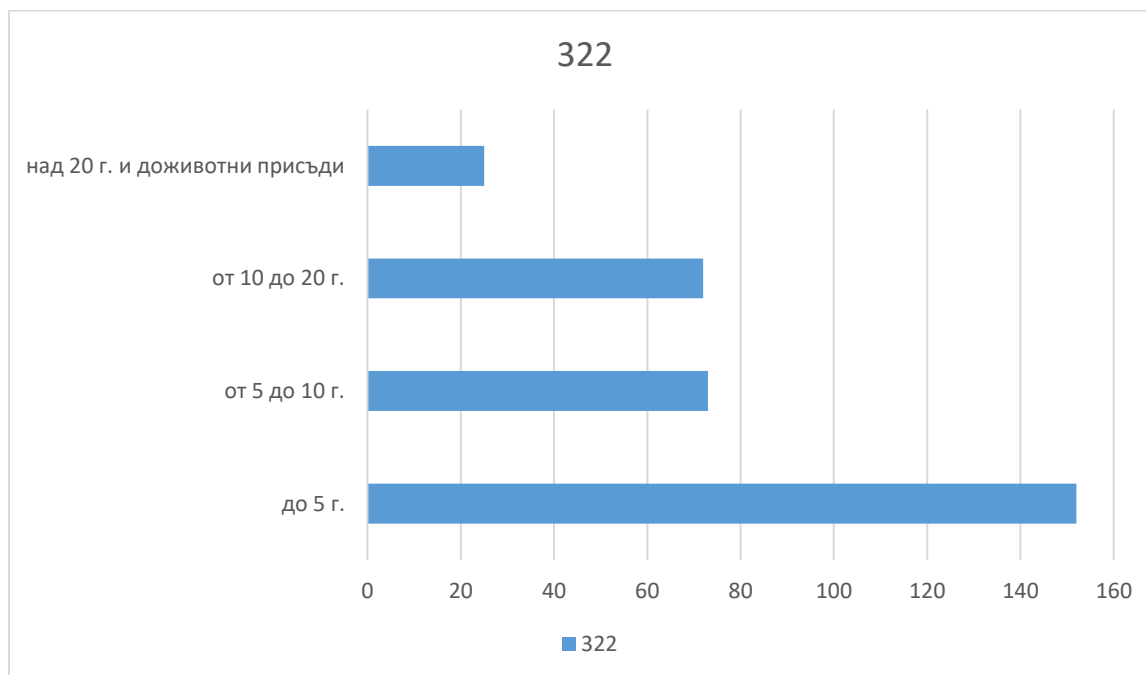
Фактически изтърпяната част от наказанието, самооценката за добро поведение, наличието на награди и липса на наказания, полагането на труд или желанието за такова са трета част от мотивите, с които се иска помилване. Твърдението, че лицето се разкайва за деянието присъства в част от молбите, както и това за невиновност и несправедливо осъждане. През разглеждания период са малобройни случаите, когато лицето се укрива от правосъдието и/или се намира в чужбина и изтърпяването на наказанието не е започнало.

Когато молбите са подадени от адвокат, в тях основно се съдържат части от аргументите, използвани при обжалване на съдебния акт, твърдят се нарушения на материалното и процесуалното право и недоказаност на деянието. Молбите от близките или трети лица обикновено повтарят мотивите на осъденото лице.

Видове престъпления, за които се иска помилване

Освен горепосочените престъпления, молителите са извършили и такива против паричната и кредитната система, документни престъпления, притежание на акцизни стоки без бандерол, подкуп, неплащане на издръжка, длъжностно присвояване, трафик на хора, както и участие в организирана престъпна група и др.

Размер на наложеното наказание, за което се иска помилване

44% от желаещите помилване изтърпяват наказание до 5 години лишаване от свобода. Следват тези изтърпяващи наказание между 5 и 10 години, от 10 до 20 г. Молителите, изтърпяващите наказание над 20 години и доживотен затвор и доживотен затвор без право на замяна са 23. В две от молбите се иска опрощаване на наказанието лишаване от правото да се управлява МПС.

ПРАКТИКА НА КОМИСИЯТА

По предложените откази по 270 от молбите Комисията е установила, че:

- помилването би представлявало ревизия на постановената присъда, т.е. би довело до изменение на действието ѝ чрез преоценка на същите факти и обстоятелства, които съдът вече е преценявал;
- помилването би представлявало омаловажаване на извършеното престъпление и проява на незачитане към вредите, понесени от пострадалите лица. Типични случаи са извършени много тежки престъпления срещу личността с множество пряко и косвено пострадали лица, особено ако в полза на последните има уважени, но неизплатени от осъдения граждански иски, като осъденият не е искрен в разкаянието си и съдебното му минало разкрива устойчив престъпен модел на поведение;
- помилването няма да подкрепи положителното развитие на личността на осъдения и неговата ресоциализация, тъй като такива процеси не се развиват и осъденият все още представлява риск за обществото;

- помилването би влязло в конкуренция с други приложими институти на наказателното и наказателно-изпълнителното право за облекчаване на наказателната репресия, като не предлага по-справедливо разрешение на случая.

По малък брой молби е установено известно положително развитие на осъдения, но напредъкът на корекционния процес е преценен като недостатъчен и устойчив. Съгласно постоянната практика на Комисията обичайният ход на поправителния процес е очакван резултат от изтърпяване на наказанието, който сам по себе си не представлява основание за помилване.

Комисията се е произнесла с предложение за прекратяване на разглеждането на общо 51 молби. Основанията за прекратяването могат да се групират в няколко основни момента:

- молбата е подадена след скорошно произнасяне на Вицепрезидента с отказ от помилване и по случая не са настъпили нови и неизвестни на Комисията обстоятелства, които да налагат новото му разглеждане по същество;
- към датата на разглеждане на молбата от Комисията наказателното производство срещу молителя не е приключило и не му е наложено наказание с влязла в сила присъда;
- към датата на разглеждане на молбата наказателно-изпълнителното правоотношение е погасено, тъй като наказанието е изтърпяно или осъденият е починал;
- молителите не изтърпяват наказанието си в местата за лишаване от свобода и им е посочено да предоставят допълнителна информация на Комисията, за да бъде възможно разглеждането на случаите им, но в рамките на шест месеца не са изпратили исканите данни;
- молителят е направил искания, неотнормирани към института на помилването.

През изминалата година Комисията по помилването е направила 2 предложения за помилване, едното от които е уважено и молителят е частично помилван от остатъка от наказанието. При разглеждането на всяка молба Комисията обсъжда поотделно и преценява в съвкупност система от обстоятелства, свързани с осъдения, неговата микросреда и обществения контекст, сред които: наличие и характеристики на престъпен модел на поведение, тежест на извършеното, особености на криминалната обстановка, мотиви, посткриминално поведение, съдебно минало, време от извършване на деянието, от влизане на присъдата в сила и от изпълнението ѝ, наличие на прекъсване на изпълнението и др.; здравословното състояние на осъдения и отражението му върху изпълнението на наказанието; обстоятелства в семейството на осъдения и други близки до него лица и отражението на тези обстоятелства върху семейните правни и нравствени задължения на осъдения; промени в законодателството, премахващи или значително облекчаващи наказателната отговорност за съответния вид престъпления; приложимост на други институти за облекчаване на наказателната репресия.

СТАЖАНТСКА ПРОГРАМА И ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

През периода Комисията продължи частично продължение на стажантската си програма. През месец април 2020 г. успешно завършиха програмата петима студенти. Поради спесифичните условия на работа, наложени от извънредната епидемиологична обстановка временно беше преустановена работата по програмата.

През годината продължи и превърналото се в традиция сътрудничество между Комисията и кръжока по наказателно право към СУ“ Св. Кл. Охридски“, което има за цел да запознае бъдещите юристи отблизо с тази част от правомощията на държавния глава и дейността на Комисията.

ИЗВОДИ

В изминалия период Комисията наблюдава някои устойчиви тенденции в сравнение с предходни години. Увеличава се броя на осъдените, които са придобили средно образование за сметка на тези, които са без образователен ценз. Увеличили са се молителите, които са трудово ангажирани, макар и в сферата на нискоквалифицирания физически труд. Намалява броят на молителите с чисто съдебно минало за сметка на рецидивиращите осъдени.

По отношение профила на извършените от молителите престъпления следва да се изведе тревожната тенденция на значителен превес на по-тежките умишлени престъпления – като най-голям е броят на тези извършили убийства и грабежи.

Нов момент е наблюдаваната тенденция престъпленията против собствеността да се извършват от молители на по-млада възраст, докато тежките престъпления против живота и здравето – от молители в зряла възраст.

Процентът на молителите, извършили престъпления против собствеността – кражби, е значително намалял през този отчетен период. При по-тежките състави на престъпленията определено значим криминогенен фактор е употребата на алкохол и наркотици. Употребата на алкохол е доминиращ фактор преобладаващ при престъпленията против личността и при транспортните престъпления, както и при домашното насилие.

Нивото на тежки престъпления – убийства, телесни повреди, блудства и изнасилвания, извършени в рамките на семейството или домакинството продължава да буди сериозна тревога. Новите предложения по Закона за защита от домашно насилие са стъпка в правилна посока, но те отново не дават основание за оптимизъм при решаване на този сериозен проблем. Формата на предлагания орган – комисия – не предполага оперативни функции, каквито са необходими в случая. Предвид липсващите действащи програми, насочени към лица със зависимости – алкохолна, наркотична и т.н., както и продължаващи грижи за лицата с психични отклонения, не е ясно как нарушителите ще бъдат задължавани да се подложат на съответната терапия и къде ще я проведат. Безспорно една добра финансова обосновка би дала повече яснота, но такава липсва.

В резултат на направените изводи и с оглед на функциите, с които Комисията е натоварена, тя може да обърне внимание на необходимостта от реакция на следните факти, които се наблюдават при разглеждане на случаите за помилване:

- въпреки множеството стратегически документи и програми, които са приети в дългосрочен план, липсва ефективна държавна политика по отношение на превенция на престъпността и последваща ресоциализация на изтърпелите наказание лишаване от свобода или условно-предсрочно освободени;

- необходимост от разработване на допълнителни и дългосрочни програми, насочени към лица, страдащи от зависимости (алкохолна, наркотична, хазартна), които да продължат и след освобождаването на осъдените от местата за лишаване от свобода, за да се запазят постигнатите резултати;

- създаване на програми за продължаваща грижа и за страдащите от психични заболявания осъдени, чието адекватно лечение се провежда само в местата за лишаване от свобода докато търпят наложеното им наказание.